

نایب رئیس - با کثرت تصویب شد حال در باب اینکه عده تفنگهای هزار باشد یا کمتر رجوع می شود بکمسیون که تجدید نظری کرده نتیجه را اطلاع بدهند از آقایان خواهش می شود که در سر وقت مجلس حاضر شوند چون امروز خیلی در ابتدا از برای کافی شدن عده وقت تلف شد و واسطه اینکه در اول مجلس خصوصی داشتیم نتوانستیم تمام دستور امروز را از مجلس بگذرانیم دستور جلسه آتی بقیه دستور امروز است فقط در باب خالصجات چون وزیر مالیه نوشته است مشغول انجام بعضی کارها هستم چند روز دیگر مطرح شود که خودم بتوانم حاضر شوم گویا مشغول نوشتن بودجه هستند .

حاجی شیخ علی - اصلاً این نباید جزء دستور بشود بجهت اینکه ما رأی دادیم این محل پرداخت وجه استقراضی داخلی باشد دیگر نمیدانم درجه باید مذاکره شود .

نایب رئیس - ما کی رأی دادیم که دولت خودش اداره کند یا اجازه با قرارداد نماید .

[رئیس حرکت کرد مجلس یکساعت و ربع از شب گذشته ختم شد .]

جلسه ۱۰۷

**صورت مذاکرات مشروح روز
شنبه پانزدهم جمادی الاخر**

۱۳۲۸

مجلس تقریباً دو ساعت قبل از غروب خصوصی و یک ساعت قبل از غروب بریاست آقای ممتازالدوله نایب رئیس علنی گردید .

مماضد الملك صورت روز سه شنبه را قرائت کرد .

نایب رئیس - اعتراض بصورت مجلس هست؟ (اظهاری نشد)

رایورت کمیسیون نظام متضمن صورت مراسله آقای سردار ملی قرائت شد مشعر بر اینکه هنگام ابتلا بجنک ارتجاعیون امتداد مجار به محتمل و تهیه ذخیره لازم بود بتصویب وجوه اکابر شور وانجمن ولایتی جناب شهدی حسین آقا کنتراتی با کمپانی آلمان بسته پنج هزار قبه تفنگ باسرنیزه و بند و یکصد عدد فشنگ بقیمت شانزده تومان اقبایع نموده که در مدت پنج سال قیمت آن پرداخته شود و ده هزار تومان بعنوان بیمانه بکمپانی داده که در موقع اطراق فرصت تحویل گرفته شود و احتدعا کرده بود که چون این شخص در موقع بلوا از جان و مال مضایقه ننموده و چون این معامله من جمیع الجهات متضمن همه گونه صرفه دولتی است محض تشویق سایرین اجازه داده خواهد شد کمیسیون این مطلب را در صورتی که سیستم تفنگها جدید و مرغوب باشد تصویب نموده بود ولی قبل از وقت تعصیل رأی وزارت جنک و فرمانفرمای آذربایجان را لازم دانسته اند

فویبری - بنده مخالفم با رایورت که می گوید اجازه فرمانفرمای آذربایجان هم لازم است بجهت این که فرمانفرمای آذربایجان نباید در امور راجعه بوزارت جنک مداخله نماید این راجع بوزارت جنک است و البته تصویب وزارت خانه لازم است و آنچه بنده با معاون وزارت جنک مذاکره کرده ام عرض

می کنم مقصود آنها این است که باید سیستم تفنگ های دولت یکی باشد و در خصوص این پنجهزار قبضه تفنگ فرمودند برای امنیه اگر تمام یک طرز باشد که مخالف با سیستم سایر تفنگها باشد عیب ندارد و رئیس امنیه شاهزاده امان الله میرزا خیلی اصرار دارند باینکه هر چه زودتر این تفنگ خریداری شود

معزز الملك - لازم است توضیحاً عرض کنم که گفته شد فرمانفرمای آذربایجان در امور اسلحه نباید مداخله کند این صحیح است ولی چون این مسئله در آذربایجان واقع شده کمیسیون تصویب کرد که رأی فرمانفرمای آذربایجان در این خصوص معلوم شود .

وزیر جنگ - عرض می کنم در اینکه این تفنگها باید خریداری شود حرفی نیست بجهت اینکه وقتی آنها آنرا خریدند که احتیاج داشتند و آن تاجری که قبول آن خدمت را کرده است در واقع با جان خودش حاضر شده است برای این معامله بجهت اینکه اگر ما غالب نمی شدیم محمد علی میرزا غالب می شد قطعاً او را زنده نمی گذاشت پس این شخص خیلی خدمت به ملت کرده است و البته باید این تفنگها خریداری شود که ضرری با او وارد نیاید اما شرط دارد معلوم است تفنگ دولت باید یک سیستم باشد ولی برای امنیه عیبی ندارد که تمام تفنگهای امنیه یک قسم باشد و قبل از وقت هم باید این تفنگها خریداری شود که قبلاً یکی از آن تفنگها را بیاورند در وزارت جنک به بینیم که بی عیب باشد آنوقت البته خریداری آن مصلحت است از برای امنیه

هشترودی - بنده در فرمایشات اولیه آقای وزیر جنک هم رأی در آن قرارنامه که از برای خرید این تفنگها نوشته شده است قید شده که این تفنگها از روی سیستم جدید الا اختراع است ولی اینکه می فرمایند تمام تفنگهای دولت باید یک سیستم باشد صحیح است لکن ممکن است این هم یک سیستم خوبی باشد که از برای امنیه بگیرند و بنده عقیده ام این است که این مسئله خیلی زود انجام داده شود بجهت اینکه این پول را این بیچاره در اواخر انقلاب آذربایجان که تا بحال ده ماه است داده است و خیلی صدمه کشیده و مخصوصاً آقای سردار ملی شرکت داشتند و با اطلاع انجمن هم بوده حالا که بخدمت الله وضع منقلب شده اعتقاد این است که باید جبران زحمات او باید بشود این شخص خیلی خیلی خدمت کرده است و شاید اگر او این تفنگها را نمی گرفت شاید اسباب تولید اشکالات می شد .

ذکاء الملك - بنده تصور می کنم که مذاکره در این باب فایده ندارد خوب است این رایورت به وزارت جنک رجوع شود که آنجا هم مطالعات کرده نظریات خودشان را پیش نهاد مجلس نمایند .

نایب رئیس - گویا در اظهار آقا مخالفی نباشد (اظهار شد مخالفی نیست)

نایب رئیس - پس رجوع بوزارت جنک می کنیم . (رایورت کمیسیون بودجه قرائت شد متضمن اینکه لایحه از وزارت جنک رسیده بود مشعر بر اینکه

مقداری ماشین و اسباب توپ سازی به مبلغ گراف از فرنگستان برای دولت خریداری شده و مدتی است در انزلی مانده و چون ماندن اسبابها باعث خرابی آنها و ضرر دولت است در این موقع که وزارت جنک مشغول ترتیب دوائر نظامی شده حمل آلات مزبوره بتهران لازم گردیده از حکومت استفسار شد که بچه مبلغ آنها را میتوان حمل کرد جواب دادند دوهزار و سیصد و بیست و چهار پوت وزن اسبابهاست که متجاوز از یکصد و پنجاه خروار میشود و چون اسباب و آلات نقلیه بسیار دارد سیر کیسیانس قرار داده بوتی بیست و پنجهزار حمل نماید که شش هزار و شصت و ده تومان می شود وزارت جنک اینچاه با مسیو پوتن مذاکره نموده در شش هزار تومان حمل آن اشیا را از انزلی بطهران قبول کرده است کمیسیون بعد از مذاکرات تصویب کرده بود که شش هزار تومان بوزارت جنک اعتبار داده شود که بترتیب اعلان عمومی و مناقصه اقدام در حمل اسباب مزبوره نمایند مشروط بر اینکه مدت حمل زیاد نشود و در آخر اسناد و صورت حساب راه وزارت مالیه و دیوان محاسبات خواهند داد .

وکیل التجار - بنده عرضی که میکنم مختصر است ولی به محل نطق آمدم برای اینکه نکته را عرض کنم که وزارت جنک ملتفت شوند مناقصه این باید در انزلی ورشت بشود بجهت اینکه آنجا کسانی هستند که اسباب نقل اینطور چیزها را دارند و غالباً این ادارات در آنجا است و خیلی خوب و زودتر میتوانند حمل کنند ولی ضمناً یاد آوری میکنم که انزلی جائی است که رطوبت دارد و اگر اینها بمانند رطوبت آنها را ضایع خواهد کرد و هر کس متعهد شد حمل نماید باید وقت را معین کند که تا چه وقت حمل بنماید چون اگر بعضی پارچه های دارد باید همراه مخصوص آن ساخته شود که یکی را حمل بطهران نموده مراجعت کند برای حمل دیگری و این خیلی طول میکشد و یکی دیگری یاد آوری میکنم که در موقعیکه دوره انقلاب گیلان بود در انجمن خبر دادند که یک اسباب دیگری هم هست که راجع بفشنگ ریزی و فشنگ سازی است که وارد کرده اند و ما فرستادیم آنها را گرفتیم و ضبط کردیم ولی در یکی از انبار های گمرک خانه مانده است آنها را هم در مدنظر داشته باشید که اگر موجود باشد حمل نمایند .

نایب رئیس - خوب است از موضوع خارج نشویم وزیر شش هزار تومان اعتبار میخواهد برای حمل این ماشین آلات باید در این خصوص مذاکره کرد که رأی مجلس معلوم شود .

سلیمان میرزا - در اینکه هر خرجی فی حد ذاته لازم است که در جزء بودجه قرار بدهند حرفی نیست ولی اگر در دستور امروز درست ملاحظه فرمائید تمام دستور فصول بودجه است که شروع کردیم و یکی یکی را تصویب میکنیم نمیدانم دخل ما چه چیز است خرج ما چه چیز است و همیشه در آرزوی همین هستیم که بودجه مملکت را بیاورند که از عایدات و مخارج مملکت بخودمان اطلاع پیدا کنیم و بنده اصلاً عرض میکنم اینکه بگم طلبی رجوع میشود بکمیسیون بودجه برای اینکه ملاحظه جمع خرج را کرده باشند این خرج محل دارد یا خیر و امروز که در عموم اینها میخواهید رأی بدهید هیچ میدانید که محل آرادارید

یا خیر بنده جزء جزء دستور را عرض میکنم بسیار خوب است ماشین آلات توپخانه لازم است حل شود مستمري آقا شيخ صالح وغيره خيالي لازم است تصويب شود آقا شيخ حبيب الله آقا شيخ عبدالحسين بسيار خوب است تصويب شود همينطور مسئله حصن السلطنه ووالده آقا محمود ولي بنده عرض میکنم آن بودجه که منتظر او هستيد همين است که الان شروع کرده ايد که جزء بجزء آنرا شروع کرده ايد و بنده خيلي متأسفم از اينکه هي اين جور مصارف را بدون اينکه محل آنرا بدانيم شروع بتصويب آن کرده ايم در صورتیکه آخر سال که شد خواهيم ديد که همين جزء جزء را که تصويب کرده ايم موجب اين شده است که شش کروز کسر داريم پس بهتر اين است که فعلا ما اينهارا کنار بگذاريم و مطالبه بودجه عايدات و مخارج مملکت را بنمائيم و بعد از آنکه دانستيم محلي داريم اينگونه مخارجهارا تصويب نمائيم والا تا مادامیکه نميدانيم چه رأي بدهيم بهتر اين است که وقت مجلس را فعلا بقوانينی که حاضر است صرف نمائيم تا وقتیکه بدانيم چه داريم و بنده تقاضا میکنم دستور تفير داده شود.

وکيل الرعايا — بنده اساساً معتقدم شايد هميشه از ديگران که بودجه در مملکت مشروطه اگر نباشد شايد بکفالتی بقوانين مشروطيت وارد ميآيد اما خوب است در موقع خودش اين حرف را بزنيم نه در موقع تفنگ خريدن نه در وقت آوردن اسبابهائی که صد هزار تومان برای آنها داده شده و تا چهار ماه ديگر هم شايد بودجه نيابد و شش ماه ديگر هم ما رأي ندهيم که اسبابها حمل شود و در آنجا بيوسد و بگوئيم اول بودجهها رأي بدهيم آنوقت رأي بدهيم که اينها را بعد از اينکه يوسيده است حمل نمايند و بنده هيچ صلاح نمی بينم که ما بگوئيم اين اسبابها در آنجا بماند و بيوسد تا اينکه وزارتخانهها بودجه های خودشان را بياورند و تصويب شود آنوقت بينيم چه داريم که با آن اينهارا حمل نمائيم در صورتی که بنده عرض میکنم بکچيزی برای مملکت ما لازم است همين است که بعقیده بنده در اول قلم بودجه بايد اين نوشته شود و لو بودجه ماهمين شش هزار تومان باشد بايد برای حمل اين اسبابها بدهيم آنوقت اگر چيزی باقي ماند اسامی آن اشخاص نوشته شود من نمی دانم چه شده است در وقت تفنگ خريدن و حمل ماشین آلات اين اشکالات پيش ميآيد اما بودجه موقتي ميآيد بمجلس در صورتی که اساساً غلط است تصويب ميشود لکن بودجه امنيه که بمجلس ميآيد در صورتی که استقرار مملکت يعنی استقرار امنيت بسته بساوست اينطور اشکالات پيش ميآورند و ميماند و گفتند از کجا پول بياوريم در صورتی که ما اول پولی را که بايد تصويب کنيم مصرفی برسد بايد بهمين مصرف امنيه بزنيم که مملکت ما را از بعضی مخاطرات نجات بدهد اول بايد پول بتفنگ و فشنگ بدهيم بعد باقايانیکه همه چيز ما را برده اند باها ميگوئيم تا حال داشتيم بشما داديم حالا نداريم بدهيم.

اسدالله خان — بنده با فرمايشات شاهزاده هم رأيم لکن آنجا يك اظهاری شده که آن هم بايد جواب داده شود گفته شد که اينها می يوسد بنده عرض میکنم اين اسبابها در ۹۰۴ يا ۱۹۰۵ وارد شده است چهار پنج سال است آمده است و در آنجا مانده است اگر

زنك نزده است در اين يكماه هم زنك نخواهد زد در اينصورت باين اهميت فوق العاده بودجه بنده لازم ميدانم که نقل اينها بمرکز بماند تا بودجه از مجلس بگذرد و بنده در نا کيد آوردن بودجه عرض میکنم ولو اينکه ماهيچ خرجی را که بمجلس بياورند بايد رأي ندهيم تا بودجه بگذرد از آنطرف هم عرض میکنم اين مسئله راجع بودجه نبود بواسطه اينکه اين يك اعتباری است که وزارت جنگ ميخواهد که تا يكماه بعد از تاريخ تصويب اين وجه حمل اين اشياء را بمنافصه گذاشته که هر کسی چه در اينجا چه در قزوین ورشت و انزلی بکمتر حمل می کند باو واگذار شود که حمل نمايد و بعقیده بنده تصويب اين اعتبار ضرری ندارد ولي مشروط بر اينکه يكماه بعد از اين بمنافصه گذاشته شود برای اينکه هر چه ارزان تر تمام شود بهتر است.

وزير جنگ — اين بهمانطوری که آقای وکیل الرعايا گفتند محل تأمل نيست اين اسباب برای اينکه خيال ترتيب دادن نظام بر فورم جديد داريم خيلي لازم است و امروزه ما مبالغی اسباب خريده ايم و مقداری از آنها آمده است بانزلی و اين اسباب را هم هيچ محل سؤال و جواب نيست که بايستی باينجا بياوريم و بکفالت خيالی خوبی تاسيس کنيم و مبالغی اسباب آورده ايم تمام مانده است که تا اين اسباب نيابد اينهارا نمی شود بکار انداخت و در باب پول اين البته خيالی بايد مذاقه کرد که اگر يك کمپانی ارزان تر بياورد باو رجوع شود ولي از برای آوردن ما نبايد حرف بزنيم بجهت آنکه تأخير اسباب خرابی آنها خواهد شد و اينهم دخلی بيودجه ندارد بعقیده بنده اگر تمام مردم ايران بنا شود پيراهن خود را بفروشد کفش پا کنند بايد تهيه اسلحه بکنند و لازم است که اسباب فشنگ ريزی آنرا داشته باشد اما در خصوص اينکه بودجه تأخير شده و بمجلس نيامده اينکار خيالی سختی است بجهت اينکه بکدولت استبدادی برگشته است بدولت مشروطه و تمام قوانين آن برخلاف قوانين آن دولت است يك مخارجی پيدا شده که در آن دولت نبود و در آن دولت بعضی اشخاص بوده اند که در آن زمان لازم نبود از دولت حقوق بگيرند و امروز تمام از دولت حقوق ميگيرند اين ترتيبات را مرتب نمودن و برای آتبه پيش بينی کردن که بودجه شده بمجلس بيايد يك کار خيالی سختی است که شب و روز مشغول در کارند که زود ترتيبات آن را بدهند اما در باب کسر بودجه اينرا قبلاً بوکلاه لازم ميدانم اخطار کنم که ما خيالی کسر بودجه داريم و اين را بايد خودمان بکوفتی ملاحظه کنيم که به بينيم محل آنرا از کجا بايد داد.

حاج آقا — بنده در اين تقاضائی که شده است بجهت آوردن اين اسباب گمان نميکنم کسی باشد که اهميت اين را منکر باشد و گمان نميکنم یکی از مخارج معينه مملکت همين است که امروز بمجلس پيشنهاده شده است همانطور که در باب تفنگ گفته شد ولي آنراوری که آقای وکیل الرعايا می فرمايند که اگر ما اينرا الان تصويب نکنيم و موکول به آمدن بودجه نمائيم بايد اينها در آنجا به يوسد اين را بنده خيلي تعجب میکنم بجهت اينکه هر وقت يك قبيل مخارجی چه مهم چه غير مهم بمجلس ميامد بنده یکی از آن هائی بودم که فریاد میکردم اين بايد جزء

بودجه باشد و همين طور ساير نمايندگان اين خيالی غريب است من نميدانم آنها چرا بايد در آنجا باشد که بيوسد چرا بودجه نيابد و اينها هم جزء او باشد ميگوئيد اگر بودجه نيابد اين آنجا می ماند و می يوسد چيرش ديگر هم دارد که بودجه بيايد و اينهم جزء او باشد ميفرمايند خيالی مخارج مهمی است که بايد بيايد و از مجلس بگذرد بنده هم قبول دارم و عرض میکنم اگر در وزارتخانهها اين ملاحظه ميشود و واقعاً بعضی مخارج غير مهم را نمی کردند اسباب ضعف ماليه نميشد و نظر بکسر بودجه ميشد و تمام صرف اين قبيل مخارج مهمه ميشد ولي بدبختانه می بينيم که آن مخارج غير مهمه و مخارج مهمه مقدم داشته شود و ماليه دولت صرف آنها ميشود و علاوه ما هاهمه تصديق داريم که امروزه کلی کسر بودجه داريم ولي خواهش میکنم که هريك از وزارتخانه ها که يك خرجی را پيشنهاده ميکنند خوب است اگر محل او را معين نميکنند اقلاً بي محلي او را بنويسند در صورتی که وظيفه وزارتخانه ها حقیقه ابتدا همان تعديل بودجه است و پيدا کردن محلي برای مخارج و ما هر چه فریاد میکنيم چرا بودجه نيآيد که بخرج و دخل مملکت خودمان اطلاع پيدا کنيم که بدانيم چه قدر کسر داريم و از کجا بايد محل او را پيدا کنيم می بينيم ابداً هيچ جواب نميرسد و نه محظوراتش را ميگويند نه بفریادهای ما اعتنائی ميکنند من هم تصديق دارم که بودجه نوشتن امروزه که ابتدای سلطنت جديد است خيالی مشکل است ولي در يك وزارتخانه که اين همه محاسبين خوب دارد با آن سابقه هم که از اصلاحات مجلس سابق موجود است تا يك اندازه هم خرج و هم دخل مملکت معلوم است نبايد آنقدر از برای نوشتن بودجه اظهار سختی و اشکال نمايند و اين خيالی واقعاً محل تأسف است که انسان از يك طرف بيند که اين مطالبی که پيشنهاده شده خيالی لازم است و از طرف ديگر مي بيند هر چه تصويب ميشود خرج است و هيچ ملتفت نميشوم که بر اين خرجها دخلی لازم است و نميدانم ما چه بايد بکنيم که بودجه به مجلس بيايد در حال بنده اين يك فقره را تصويب می کنم ولي عرض می کنم بايد سعی کرد که هر چه زود تر بودجه را به مجلس بفرستند.

وکيل التجار — بنده خواستم مختصر عرض کنم ولي مجبور شدم که آقایان بعضی اظهارات فرمودند توضيحات بدهم اولاً بنده شريکم با آقایان در اينکه بودجه را از وزارت ماليه بايد خواست و هيچکس انکار را ندارد رهاش اين است که بايد تأکيد کرد هر چه زود تر از وزارت ماليه بخواهند بودجه را بفرستند و ساير مخارج را حتی المقدور نبايد تصويب کنيم و بايد بگذاريم تا زمانیکه بودجه بيايد و خرج و دخل خودمان را موازنه کنيم لکن از يك طرف اگر آقایان ملاحظه کنند و رجوع بيك مسئله ديگری ميمائيم بنده که مخارج وزارت جنگ و تجديده اسلحه و فورم نظام را رأي داده ايم برای اينکه وقتیکه پروگرام وزراء بمجلس آمد یکی از مواد آن همين اصلاح نظام و تجديده اسلحه بود که تصويب شد و برای اصلاحات لوازمات نظامی يك مبلتی هم گفته شد

آمد و خواهند ملاحظه کرد که این هیئت مداخله کرده است یا اینکه بوظیفه خودش رفتار کرده است دیگر آنکه محض اینکه نمایندگان محترم مسبوق باشند عرض می‌کنم یک قسمت بزرگی از کار مالیه مملکت شما نباتی شده است که چند نفر مستوفی میروند درخانه می‌بینند و ثبت می‌نویسند می‌دهند بارباب حقوق که ببرند در فلان جا بدهند و از فلان محل دریافت دارند یا اینکه بفرستید بولایات یک وزیر مالیه که یک مالیات تمامی گرفته باشد ندارد یک رقم سؤال دیگری دارید که بگوئید از غره دی‌قده تاحال از تمام عایدات مملکتی چه عاید شده است و در مقابل چه خرج کرده اورا صورتش را بدهید و خرجش را هم معین کنید آن وقت تکلیف او معلوم خواهد شد و صحتش هم ثابت خواهد کرد و هر آینه صحت او معلوم نگردید بنده عقیده‌ام این است که باید اورا ببرند بدار بزنند که پول مارا چه کرده و این مطلب بشخص بنده برمی‌خورد چرا که بنده هم شنیدم که یکی از و کلا فرمودند تفتیش در امر کسب سه خریده شده بایر بشود بنده عرض می‌کنم بر تمام سی ثور ملت ایران لازم است با کمال شدت و سختی در امر کسب تفتیش نمایند که ببینند خدمت کدام لیست و خائن کیست بنده عرض می‌کنم خوب است قدری ملاحظه شرف مردم را بکنند بدبخت آن کسی که در این مملکت راضی بخدمت باشد چون بنده می‌بینم یک چیزی را که نباید بشود شده عرس می‌کنم خدمت باشد مطلب از چه فرار است غرض از این تفتیش تفتیش در امر کمرک است **متین السلطنه** - معنی ندارد که یک وکیل بجای یک وزیر دفاع کند.

حاجی آقا - بنده تعجب می‌کنم از اینکه در یک موضوع مذاکرات خارج از آن بمیان می‌آید موضوع مذاکرات در تفتیش است و معنی آن هم واضح و معلوم است آنوقت یکی از آقایان اظهار می‌فرمایند که در فلان کار هم باید تفتیش کرد بعد داخل موضوع دیگر میشوند این خیلی بد است همانطوری که بکمیسسیون عدلیه خیلی اعتراض کردند که آنهم موضوعش معلوم نبود اگر چه ناچار می‌دانیم که فریاد مردم بلند میشود که ادارات عدلیه خیلی خراب است و بدتر از آنست که گفته می‌شود مدت یکماه است بلکه بیشتر کمیسسیون پنج نفری که برای رسیدگی در امور عدلیه رفته است بوظیفه خودش عمل کرده است و همه روزه از صبح تا ظهر رفته است در آنجا کار کرده است تفتیش خودش را کرده است و راپورت خودش را هم میدهد و اینکه گفته میشود در چه تفتیش می‌کنید تفتیش در هیچ جای عالم محدود نیست

اسدالله خان - بنده اینجا یک لفظی شنیدم که لازم است عرض کنم اینجا شنیده شد که خوب است ملاحظه شرف را بکنند بنده عرض می‌کنم که مقدم تر از شرف اشخاص شرف مجلس است که آقایان نمایندگان خدمتی که از طرف ملت رجوع شده است بآنها با کمال سختی و شدت بوظیفه خودش عمل نماید و این بزرگتر شرافتی است از برای او که بتواند با کمال درستی و حقیقت خدمت نماید

بنده خیلی خوش دارم و وجداناً تصدیق دارم هر کس که در این مملکت است مقصودش تفتیش باشد چه ضرر دارد که همه کس مفتش باشد و در همه کارها تفتیش نماید ممکن است مالیه عبارت از ۱۴ رشته باشد ۱۴ رشته آنرا کنار گذاشته در یک رشته صرف وقت کرده شود.

محمد هاشم میرزا - بنده امروز نطق‌های آقایان را صحیح نمی‌دانم غالباً خارج از موضوع و خارج از مقصود صحبت می‌نمایند و مخالف با ترتیب هشت ماه سابق است مذاکرات امروز هیچ راجع باطمینان از وزراء نبود هیچ راجع بکندم نبود و لفظ تفتیش تازه نیست از مقاصدی هم که داشتیم مارا خارج کرده است خارج از موضوع مذاکره میشود خوب است آقایان تا یک اندازه ملاحظه موضوعات را بنمایند.

مهرزاد الملک - در باب عده کمیسسیون تفتیش شش نفر کافی است و در سایر چیزها با شاهزاده محمد هاشم میرزا هم رایم.

نایب رئیس - گویا در خصوص شش نفر مخالفی نباشد (اکثر آقایان تصدیق کردند و رفته توزیع و رای گرفته شد از برای استخراج آراء آقایان مفصله بقرعه انتخاب شدند - حاجی میرزا آقا - **فهم الملک** - حاجی محمد کریم خان - عده اوراق ۵۸ بود.)

نایب رئیس - آقای حاجی عزالمالک و آقا محمد و آقای حاجی مصدق‌المالک قبول این زحمت را فرموده در اطراف دیگر استخراج آن اوراق رای اول را که در جلسه خصوصی کردیم بنمایند دستور جلسه آتی قانون اساسی معارف راپورت کمیسسیون فوائد عامه در باب معادن جنوب راپورت کمیسسیون بودجه در باب دکتر مورل چون بجهت گرمی هوا اکثر نمایندگان خواهش کرده‌اند که جلسه علنی صبح تشکیل شود باین جهت جلسه شنبه چهار بظهر خواهد بود (در این موقع نایب رئیس حرکت کرد مجلس یکساعت از شب گذشته ختم گردید.)

جلسه ۱۰۸

صورت مشروح روز شنبه ۱۷ شهر جمادی الثانی ۱۳۲۸

مجلس سه ساعت و ربع قبل از ظهر در تحت ریاست آقای ممتازالدوله نایب رئیس تشکیل شد صورت روزه شنبه را آقای معاضدالملک قرائت کردند.

نایب رئیس - در صورت مجلس ملاحظه هست؟ **وحیدالملک** - در جزء دستور ذکر شده است قانون اساسی معارف مطرح شود در صورتیکه شما قانون اداری معارف فرمودید.

ارباب کیخسرو - این جا آنروز قرار شد یعنی فرمودید که چهار ساعت قبل از ظهر مجلس منعقد خواهد شد ولی الان سه ساعت و پنج دقیقه مانده است خواستم سؤال کنم علت این تأخیر چیست و اگر اینطور باشد همه روزه اسباب زحمت خواهد شد و کم کم بدو ساعت قبل از ظهر خواهد رسید.

نایب رئیس - از آقایان خواهش میکنم زودتر بیایند.

آقا شیخ اسدالله هاشم رودی - بنده عرض میکنم هیئت رئیسه هر وقت در این جا حاضر شوند و هر کس نیاید باید اورا غائب نوشت.

نایب رئیس - این چه تکلیفی است که حضرت عالی می‌فرمائید هیئت رئیسه کارش که کمتر از سایر نمایندگان نیست می‌فرمائید هر وقت اگر چه عده هم کافی نباشد بیایند اینجا معطل شوند و یکساعت بنشینند که تا عده کافی شود در صورتی که مکرر مجلس را تجربه کردیم فایده نکرده‌اند راجع با آقایان است که سر وقت را مواظب باشند که حاضر شوند.

هاشم رودی - این راجع به هیئت رئیسه است که هر وقت بیایند بنشینند و هر کس نیاید غائب بنویسند و در روزنامه بنویسند که اوقات مجلس ضایع نشود.

دکتر علی خان - این طوریکه می‌فرمائید این طور نیست این ربطی به هیئت رئیسه ندارد باید هیئت رئیسه با اداره مباشرت بگویند که چهار ساعت قبل از ظهر هر کس حاضر نشد غائب بنویسند دو روز که اینطور کردند روز سوم درست میشود.

کاشف - همه روزه در بدو مجلس همین مذاکره را می‌کنیم خوب است مجازاتی برای این کار معین شود شاید اتیری بکنند والا فقط غائب نوشتن گمان نمی‌کنم فایده داشته باشد.

نایب رئیس - نتیجه استخراج آراء برای انتخاب اعضاء کمیسسیون تفتیش قرائت می‌شود (معاضد الملک از فرار ذیل قرائت کرد)

ارباب کیخسرو ۵۱ رای - میرزا اسدالله خان ۴۳ رای - سلیمان میرزا ۳۲ رای متین السلطنه ۲۷ رای معتمدالتجار ۱۷ رای میرزا داودخان ۱۲ رای نتیجه استخراج آراء برای کمیسسیون (۱۲ نفری) **ذکاء الملک** - ۴۸ رای موتمن الملک ۴۵ رای حسنعلی خان ۴۲ رای اسدالله میرزا ۴۱ رای نواب ۳۷ رای مهرزاد الملک ۳۷ رای تقی زاده ۲۹ رای آقا شیخ ابراهیم زنجانی ۲۷ رای میرزا اسدالله خان ۲۶ رای دکتر سلمی خان ۲۲ رای ممتاز الدوله ۱۹ رای معاضد السلطنه ۱۷ رای تربیت ۱۷ رای **معاضد الملک** - میان آقای معاضد السلطنه و آقای تربیت باید قرعه کشی شود.

نایب رئیس - چون قبل از این گفته شده است که در این قبیل کمیسسیون ها از هیئت رئیسه انتخاب کنند و در اینجا بنده را نوشته اند بنده از عضویت استعفاء میدهم.

ارباب کیخسرو - بنده بواسطه کسالت مزاجی که دارم نمیتوانم حاضر شوم استعفاء میدهم.

نایب رئیس - خودتان هم میدانید که این کمیسسیون خیلی اهمیت دارد الحمدالله نقاهتی در سابق داشتید حالا رفع شده است خوب است در این موقع استعفاء ندهید.

دکتر علیخان - برای بنده هم ممکن نیست از این جهت استعفاء میدهم.

نایب رئیس - بکنفر بجای ایشان و بکنفر بجای بنده باید انتخاب شود.